

Polityka społeczno-gospodarcza w programach wyborczych wybranych kandydatów na prezydenta Polski w 2015 roku

MAŁGORZATA KAMOLA-CIEŚLIK
DR HAB. PROF. US

Uniwersytet Szczeciński, Wydział Humanistyczny
e-mail: m.k.kamola(at)wp.pl

Słowa kluczowe wybory prezydenckie, kandydaci, programy wyborcze, polityka społeczno-gospodarcza, wynik wyborów

Abstrakt Celem artykułu jest analiza społeczno-gospodarczych programów dwóch – o największych szansach wyborczych – kandydatów na prezydenta Polski w 2015 roku. Wykorzystując metodę porównawczą, instytucjonalno-prawną i decyzyjną, przedstawiono różne koncepcje polityki społeczno-gospodarczej Polski w programach Bronisława Komorowskiego i Andrzeja Dudy. Podjęto próbę ukazania możliwości realizacji programów wyborczych kandydatów oraz oceny, w jakim zakresie miały one wpływ na wynik wyborów.

Socio-economic policies in the election selected candidates for the president the Republic of Poland in 2015

Keywords presidential elections, candidates, election platforms, socio-economic policies, election outcome

Abstract The aim of the paper was to analyse the socio-economic platforms of the two major candidates running for Poland's presidency in 2015. Comparative, institutional-legal and decision-based methods were used in the study to lay out different concepts of socio-economic policies for Poland in the election platforms of Bronisław Komorowski and Andrzej Duda. An attempt was made to present the possibilities of implementing the election platforms of the two candidates and to assess to what extent it affected the outcome of the election.

Wprowadzenie

Marszałek Sejmu RP Radosław Sikorski 4 lutego 2015 roku wyznaczył datę wyborów prezydenckich na 10 maja. Oznaczało to, że ewentualna druga tura musiałaby się odbyć dwa

tygodnie później. Państwowa Komisja Wyborcza (PKW) zarejestrowała 23 komitety wyborcze, które do 26 marca miały prawo zgłaszać kandydatów na prezydenta. Nie wszystkim komitetom udało się zebrać wymagane 100 tys. podpisów poparcia dla kandydata. Ostatecznie zarejestrowano 11 osób ubiegających się o najwyższy urząd w państwie. Byli to: Bronisław Komorowski (Platforma Obywatelska RP – PO), Andrzej Duda (Prawo i Sprawiedliwość – PiS), Grzegorz Braun (niezależny), Adam Jarubas (Polskie Stronnictwo Ludowe – PSL), Janusz Korwin-Mikke (Koalicja Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja – KORWIN), Marian Kowalski (Ruch Narodowy), Paweł Kukiz (niezależny), Magdalena Ogórek (Sojusz Lewicy Demokratycznej – SLD), Janusz Palikot (Twój Ruch), Paweł Tanajno (Demokracja Bezpośrednia), Jacek Wilk (Kongres Nowej Prawicy).

Kandydaci na prezydenta trzech opozycyjnych parlamentarnych partii politycznych – PiS, SLD i PSL, nie będąc ich liderami, byli określani jako „kandydaci w zastępstwie”. A. Duda zastępował prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego, M. Ogórek – przewodniczącego SLD Leszka Millera, natomiast A. Jarubas – przewodniczącego PSL Janusza Piechocińskiego. Rezygnacja z udziału w wyborach prezydenckich liderów opozycyjnych partii była spowodowana ich obawą przed porażką w wyborach z B. Komorowskim, którego zwycięstwo było wielce prawdopodobne.

Warto jeszcze wspomnieć, że Grzegorz Braun, Janusz Korwin-Mikke, Marian Kowalski, Paweł Kukiz, Jacek Wilk określali się jako kandydaci antysystemowi i pravicowi.

Celem artykułu jest analiza społeczno-gospodarczych programów wyborczych kandydatów na prezydenta Polski. Autorka artykułu przeanalizowała programy wyborcze Bronisława Komorowskiego oraz jego głównego rywala – Andrzeja Dudy. Ci dwaj kandydaci podczas kampanii cieszyli się dużym zaufaniem wyborców i mieli największe szanse na zwycięstwo. Ponadto reprezentowali środowiska, które od 2005 roku rywalizowały między sobą, mając odmienne wizje polityki społeczno-gospodarczej Polski. PO opowiadała się za liberalną polityką państwa, natomiast PiS – za Polską solidarną.

W artykule przedstawiono różnice i podobieństwa społeczno-gospodarczych programów wyborczych B. Komorowskiego i A. Dudy, zwracając uwagę na stanowisko kandydatów wobec wspomaganie przez państwo rodzin, systemu emerytalnego i podatkowego, umów cywilnych, zwanych „śmieciovkami” oraz pomocy kredytobiorcom.

Analizując społeczno-gospodarcze programy Komorowskiego i Dudy, starano się odpowiedzieć na następujące pytania:

- jakie były różnice pomiędzy społeczno-gospodarczymi programami kandydatów na prezydenta Polski,
- na ile możliwa była realizacja społeczno-gospodarczych programów Komorowskiego i Dudy,
- czy społeczno-gospodarcze programy Komorowskiego i Dudy miały wpływ na wynik wyborów prezydenckich w Polsce?

Dążąc do uzyskania odpowiedzi, wykorzystano metodę porównawczą, instytucjonalno-prawną i decyzyjną. Podstawowym materiałem badawczym, wykorzystanym przy przygotowywaniu niniejszego artykułu, były programy wyborcze kandydatów na prezydenta Polski oraz

prasa ogólnopolska („Dziennik. Gazeta Prawna”, „Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita”), gdzie publikowano m.in. wypowiedzi kandydatów dotyczące założeń programów wyborczych. Dokonano także przeglądu literatury przedmiotu.

Kandydaci i ich zaplecze polityczne oraz sytuacja w przededniu kampanii

Bronisław Komorowski urodził się 4 czerwca 1952 roku w Obornikach Śląskich. (*Życiorys Bronisława Komorowskiego*, 2016). W 1977 roku ukończył historię na Uniwersytecie Warszawskim. W 1980 roku wstąpił do Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, a w czasie stanu wojennego był internowany w Warszawie-Białolecie i Jaworzu (Świetlik, 2010, s. 84–85). W latach dziewięćdziesiątych był związany z Unią Demokratyczną, a następnie z Unią Wolności (UW) i Stronnictwem Konserwatywno-Ludowym. W latach 1990–1993 zajmował stanowisko wiceministra obrony narodowej w rządach Tadeusza Mazowieckiego, Jana Krzysztofa Bieleckiego i Hanny Suchockiej. W rządzie Jerzego Buzka stał na czele resortu obrony narodowej. W latach 1991–2010 był posłem na Sejm RP. W 2001 roku wstąpił do PO, a pięć lat później został jej wiceprzewodniczącym. W 2005 roku został wicemarszałkiem Sejmu RP, a w latach 2007–2010 – marszałkiem Sejmu RP. Po śmierci prezydenta Lecha Kaczyńskiego, B. Komorowski pełnił obowiązki prezydenta RP (Chmielewski, Cenckiewicz, 2016, s. 426–427; Semka, 2010, s. 369). Podczas wyborów prezydenckich w 2010 roku B. Komorowski, będąc kandydatem PO, uzyskał w pierwszej turze 41,54% głosów poparcia, zajmując pierwsze miejsce wśród 10 kandydatów. W drugiej turze pokonał kandydata PiS – J. Kaczyńskiego, uzyskując 53,01% głosów poparcia.

W latach 2007–2015 PO była największą siłą polityczną w polskim parlamencie, tworząc wspólnie z PSL rząd. W 2014 roku pozycja tego ugrupowania na scenie politycznej wyraźnie osłabła, o czym świadczą wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego i wyborów samorządowych, w których PO uzyskała niewielką przewagę nad PiS. Wyraźnie zmniejszył się dystans między poparciem społecznym dla PO a PiS.

Pod koniec 2014 roku prezydent Komorowski cieszył się dużym zaufaniem społecznym. Sondaże wskazywały, że prezydent, starając się o reelekcję, może wygrać wybory w pierwszej turze, zdobywając ponad 60% głosów (Obremski, 2014, s. 167). 5 lutego 2015 roku prezydent Komorowski ogłosił, że zamierza ponownie ubiegać się o urząd Prezydenta RP. Swoją decyzję argumentował następująco: „zachęcają mnie do tego wysokie oceny mojej pracy, wysoki poziom zaufania” (Wroński, 2015, s. 5). Rada Krajowa PO poparła kandydaturę Komorowskiego na prezydenta Polski przez aklamację. Komorowski ogłosił, że chce być kandydatem obywatelskim, korzystając z poparcia PO, a podczas wyborów będzie zabiegał o poparcie różnych środowisk (Majewski, 2015a, s. A4). Pomysł zdystansowania się urzędującego prezydenta do PO pojawił się w najbliższym otoczeniu Komorowskiego. Kandydat ponadpartyjny miał być przeciwwagą dla kandydata PiS – A. Dudy. Podczas kampanii Komorowski podkreślał, że jest samodzielnym politykiem, w odróżnieniu od kandydata PiS, za którym stoi J. Kaczyński. Zdaniem Komorowskiego istniało duże prawdopodobieństwo, że na prezydenturę A. Dudy wpływ będzie miał prezes PiS.

Sztab Komorowskiego dostarczył do PKW ponad 650 tys. podpisów do zarejestrowania jego kandydatury na prezydenta – był pierwszym zarejestrowanym kandydatem (Majewski, 2015b, s. A3).

Szefem sztabu biura wyborczego Komorowskiego został poseł na Sejm RP, członek zarządu PO – Robert Tyszkiewicz. W skład sztabu weszli specjaliści od marketingu politycznego, m.in. Maciej Grabowski i Grzegorz Szymański, pełnomocnikiem komitetu został wiceszef kancelarii prezydenta Sławomir Rybicki, którego zadaniem było koordynowanie działalności Komorowskiego jako prezydenta i kandydata na najwyższy urząd w państwie. Podczas kampanii okazało się, że sztab stał się biurem planistycznym. Jego propozycje musiały być zatwierdzone w ośrodku działającym przy prezydencie, na czele którego stał S. Rybicki. Sytuacja ta spowodowała, że *de facto* istniały dwa sztaby – jeden oficjalny, a drugi nieoficjalny – działający przy prezydencie. Sztaby nie zawsze potrafiły współpracować ze sobą, co niekorzystnie wpłynęło na przebieg kampanii. Hasło wyborcze Komorowskiego brzmiało: „Wybierz zgodę i bezpieczeństwo”.

Andrzej Duda urodził się 16 maja 1972 roku w Krakowie. W 1997 roku ukończył studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie podjął tam pracę naukowo-dydaktyczną (*Biografia Andrzeja Dudy*, 2016). Od 2001 roku był działaczem UW. W 2005 roku uzyskał stopień doktora nauk prawnych (Preger, 2015, s. 47). Rok później objął stanowisko wiceministra sprawiedliwości w rządzie J. Kaczyńskiego. W latach 2008–2010 był podsekretarzem stanu w Kancelarii Prezydenta RP – L. Kaczyńskiego. W 2010 roku w wyborach samorządowych kandydował jako przedstawiciel PiS na urząd prezydenta Krakowa (nie został wybrany); uzyskał mandat radnego, a następnie został przewodniczącym klubu radnych PiS. W 2011 roku, startując z listy PiS w okręgu krakowskim, został wybrany posłem na Sejm RP (Lisiewicz, 2015, s. 18). Od listopada 2013 roku do stycznia 2014 roku pełnił obowiązki rzecznika prasowego PiS. Następnie został wybrany szefem kampanii PiS do Parlamentu Europejskiego. W maju 2014 roku wszedł w skład PE, w wyborach zdobył ponad 97 tys. głosów.

11 listopada 2014 roku, podczas zorganizowanych w Krakowie przez PiS obchodów Święta Niepodległości, J. Kaczyński ogłosił, że w wyborach prezydenckich partię będzie reprezentował Duda. Prezes PiS, przedstawiając kandydata na prezydenta, powiedział, że Polsce potrzebny jest prezydent:

który będzie potrafił wziąć na siebie ciężar odpowiedzialności za tę ogromną zmianę, której potrzebujemy. (...) Kandydat na prezydenta musi łączyć energię młodości z doświadczeniem starszych pokoleń, być przygotowanym do pełnienia tak odpowiedzialnej funkcji (*Andrzej Duda kandydatem PiS na prezydenta*, 2014).

Duda w trakcie krakowskiej uroczystości zapowiedział zaś: „że chciałby, aby jego prezydentura była dynamiczna i aktywna” (Kmieciak, 2015, s. 139). 6 grudnia 2015 roku rada zatwierdziła kandydaturę Dudy, który był politykiem mało znanym opinii publicznej.

Politycy PO uważali, że kandydat PiS nie ma żadnych szans na wygranie wyborów prezydenckich. Uznawali go za polityka niesamodzielnego, za którym stoi prezes PiS. Należy

wspomnieć, że działacze PiS również nie wierzyli w zwycięstwo swojego kandydata. Uważali, że jego zadaniem jest uzyskanie dobrego wyniku w wyborach prezydenckich, co przełoży się na wynik jesiennych wyborów parlamentarnych. Na początku 2015 roku sondaże wskazywały, że Duda ma niewielkie szanse, aby wygrać wybory prezydenckie¹.

Szefową sztabu wyborczego kandydata PiS została posłanka na Sejm RP Beata Szydło, a wiceszefem – Jarosław Sellin. W skład sztabu weszli m.in.: rzecznik PiS – Marcin Mastalerek, jego zastępca – Krzysztof Łapiński, szef klubu PiS – Mariusz Błaszczak, posłowie – Joachim Brudziński, Adam Kwiatkowski i Maciej Łopiński, szef młodzieżówki PiS – Paweł Szefernaker. Kampanią wyborczą Dudy kierował jeden ośrodek, który stworzył swoją strukturę w terenie – w każdym okręgu PiS powstał lokalny sztab kandydata, gdzie zasiadali parlamentarzyści i pełnomocnik okręgowy partii. Sztab Dudy złożył do PKW 1,6 mln podpisów poparcia (Majewski, 2015b, s. A3); była to największa liczba głosów poparcia dla kandydata na prezydenta. Duda prowadził swoją kampanię wyborczą pod hasłem „Przyszłość ma na imię Polska”.

Założenia programów społecznych kandydatów

W programie społecznym B. Komorowskiego znalazły się założenia polityki prorodzinnej, odwołujące się do dotychczasowych osiągnięć prezydenta, m.in. programu *Dobry klimat dla rodziny (Dobry klimat dla rodziny..., 2013, s. 5–7)*. Jedną z form wspierania rodziny, którą zaproponował Komorowski, miała być zmiana przepisów Kodeksu pracy, umożliwiająca rodzicom godzenie obowiązków zawodowych z wychowywaniem dzieci. Kandydat popierany przez PO zobowiązał się przygotować projekt ustawy prorodzinnej, której celem miało być wprowadzenie przyjaznej organizacji czasu pracy dla rodziców oraz możliwości korzystania z części urlopu rodzicielskiego i wychowawczego do ukończenia przez dziecko szóstego roku życia, a z urlopu ojcowskiego – do drugiego roku życia dziecka. Wprowadzenie w życie tej ustawy nie miało obciążać budżetu państwa. Komorowski zaproponował również, w ramach tworzenia nowych form opieki nad dziećmi, przekazanie 200 tys. dzieciom bonu opiekuńczego w wysokości 500 zł miesięcznie. Zdaniem Pracodawców RP roczny koszt realizacji tego programu miał kosztować budżet państwa około 1,2 mld zł (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015). Andrzej Duda zaproponował w ramach programu pomocy rodzinom, by każda rodzina otrzymała 500 zł miesięcznie na każde dziecko, poczynając od drugiego, a w przypadku rodzin o najniższych dochodach – także na pierwsze. Roczny koszt realizacji tego programu był szacowany przez Pracodawców RP na około 24 mld zł (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015).

Zarówno w programie Komorowskiego, jak i Dudy założono rozwój sieci żłobków i przedszkoli, z tym, że kandydat PiS obiecał, iż przedszkola będą bezpłatne oraz zapowiedział wydłużenie urlopów rodzicielsko-wychowawczych do ukończenia przez dziecko szóstego roku życia.

---

¹ Z przeprowadzonych badań przez Centrum Badań Opinii Publicznej wynikało, iż w lutym 2015 r. na A. Dudę zamierzało głosować 16% ankietowanych, a na B. Komorowskiego 63%. Pozostali kandydaci na prezydenta Polski mieli o wiele mniejsze poparcie wśród respondentów (Cybulska, 2015, s. 2).

Bezpłatne przedszkola miały kosztować państwo ok. 4 mld zł rocznie (Chądzyński, Osiecki, 2015, s. A 2; Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015).

W ramach polityki mieszkaniowej obaj kandydaci przedstawili podobne kierunki działań. Kandydat PiS zakładał przygotowanie programu budowania mieszkań dla polskich rodzin, Komorowski opowiedział się za rozwojem taniego budownictwa komunalnego dla młodych (*Kampania prezydencka 2015...*, 2015; *Umowa programowa Andrzeja Dudy...*, 2015).

W programach obu kandydatów założono ograniczenie możliwości zawierania umów cywilnych zwanych „śmieciówkami” (od których nie są lub w minimalnym stopniu są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne)². Kandydaci proponowali, by umowy te zostały zastąpione umowami o pracę. Podczas kampanii prezydenckiej postulat ten był dość często poruszany – miało to za zadanie zwrócić uwagę tej części elektoratu, wobec którego pracodawcy nadużywali takiej formy zatrudnienia. 5 maja 2015 roku kandydat PiS podpisał umowę programową z przewodniczącym Komisji Krajowej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Piotrem Dudą, m.in. w sprawie stopniowej likwidacji tzw. umów śmieciowych oraz podwyższenia płacy minimalnej i obniżenia wieku emerytalnego (Grochal, Kondzińska, 2015, s. 4).

Komorowski, opowiadając się za ograniczeniem tzw. umów śmieciowych, odniósł się do polityki rządu PO-PSL. Kandydat zwrócił uwagę, że zgodnie z przyjętymi przez parlament przepisami od stycznia 2016 roku od umowy-zlecenia trzeba będzie odprowadzać składki na ubezpieczenie społeczne od minimalnej płacy (Ustawa, 2014). Zdaniem Komorowskiego, dzięki nowym przepisom umowa o pracę lub umowa-zlecenie miały stanowić podobne obciążenie finansowe dla pracodawców. Z tego też powodu istniało duże prawdopodobieństwo, że właściciele firm będą chętniej zatrudniać pracowników na umowę o pracę.

W ramach polityki zatrudnienia Komorowski zapowiedział uruchomienie od 2016 roku programu *Praca dla młodych* skierowanego do absolwentów szkół i studiów, którym miał pomóc w poszukiwaniu pracy. W programie zagwarantowano zatrudnienie około 100 tys. osobom (do 30 roku życia); miał on być finansowany z Funduszu Pracy oraz ze środków unijnych. Firmy zatrudniające młodych pracowników mogły liczyć na częściową refundację kosztów zatrudnienia. Roczny koszt realizacji programu *Praca dla młodych* miał wynieść ponad 2,7 mld zł (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015). Program kandydata PiS zakładał z kolei wzrost miejsc pracy nie tylko dla osób młodych, ale i wszystkich tych, którzy jej poszukują. Według tego kandydata spadek stopy bezrobocia miał nastąpić m.in. przez rozwój budownictwa mieszkalnego, podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki, rozwój nauki oraz odbudowę przemysłu. W trakcie kampanii Duda obiecał odbudować przemysł stoczniowy oraz pomóc w restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego. Krytykował rząd PO-PSL za złą sytuację finansową kopalni węgla kamiennego. Należy wspomnieć, że Komorowski nie złożył obietnic górnikom.

Obniżenie wieku emerytalnego było jednym z głównych postulatów programowych Dudy. Kandydat PiS krytykował decyzję rządu Donalda Tuska z 2012 roku dotyczącą podwyższenia

² W 2014 r. na tzw. umowach śmieciowych zatrudniono ok. 1 mln osób.

wieku emerytalnego do 67 lat dla kobiet i mężczyzn (Ustawa, 2012). Program Dudy zakładał powrót do wieku emerytalnego sprzed reformy z 2012 roku, co oznaczało, że kobiety mogłyby nabywać prawa emerytalne w wieku 60 lat, a mężczyźni w wieku 65 lat. W trakcie kampanii Duda zapowiedział, że w ciągu roku po objęciu przez siebie prezydentury przygotuje projekt ustawy obniżającej wiek emerytalny. Roczny koszt związany z wprowadzeniem w życie tej obietnicy miał wynieść ponad 14 mld zł przez pierwsze pięć lat, (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015). Zdaniem ekonomisty z Forum Obywatelskiego Rozwoju – Aleksandra Łaszka polskiego budżetu nie stać będzie na obniżenie wieku emerytalnego (Golonko, 2015). Z kolei profesor Stanisław Gomulka uważał, że „jeśli ktoś proponuje obniżenie wieku emerytalnego, to automatycznie proponuje zwiększenie deficytu z ZUS i większe dopłaty z budżetu państwa” (Prezydent nie może być populistą, 2015).

Program Komorowskiego nie przewidywał zmian w systemie emerytalnym. Jego zdaniem obniżenie wieku emerytalnego spowodowałoby obniżenie wysokości emerytur. Przed drugą turą wyborów Komorowski, chcąc zwiększyć swój elektorat, zaproponował możliwość przechodzenia na wcześniejszą emeryturę osobom, które przepracowały 40 lat (Cieślak-Wróblewska, 2015, s. B5). Propozycję tę przedstawiono po konsultacjach prezydenta ze związkami zawodowym.

Założenia programów gospodarczych kandydatów

Program A. Dudy zakładał zmiany w systemie podatkowy – jedną z nich było zwiększenie kwoty wolnej od podatku do 8 tys. zł rocznie i w miarę możliwości stopniowe jej podwyższanie. W Polsce kwota wolna od podatku była jedną z najniższych w krajach Unii Europejskiej, wynosiła 3091 zł. Zdaniem Dudy podniesienie tej kwoty miało poprawić sytuację finansową osób zarabiających najmniej oraz stymulować rozwój gospodarczy kraju. Podczas kampanii kandydat zapowiedział przygotowanie projektu ustawy w tej sprawie. Z wycieńń Pracodawców RP wynikało, że rocznie realizacja tego postulatu miała kosztować budżet państwa około 16 mld zł (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015; Skwirowski, 2015, s. 14). Komorowski nie przewidywał podwyższenia kwoty wolnej od podatku. W odróżnieniu od Dudy kandydat popierany przez PO uważał, że za sprawy związane z budżetem państwa odpowiada rząd, a prezydent może jedynie doradzać, np. w sprawie wysokości kwoty wolnej od podatku. Stanowisko prezydenta Komorowskiego było zbieżne z polityką rządu PO-PSL, który, mając większość w Sejmie RP, odrzucił projekt ustawy o podwyższeniu kwoty wolnej od podatku autorstwa Ruchu Palikota w lutym 2015 roku.

Kandydat PiS, oprócz podwyższenia kwoty wolnej od podatku, zapowiedział także wprowadzenie podatku od handlu. Podatkiem miały zostać objęte przede wszystkim firmy z kapitałem zagranicznym, których obciążenia fiskalne są niskie w stosunku do ich wysokich zysków. Był też za ustanowieniem podatku od aktywów bankowych. Obie te propozycje były zbieżne z założeniami programu PiS. Środki pozyskane z tych podatków planowano przeznaczyć na pomoc finansową rodzinom. Roczne wpływy do budżetu państwa z tytułu podatków od handlu miały wynieść 1 mld zł, a bankowego – 7,7 mld zł (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015).

Program Komorowskiego nie zakładał opodatkowania sklepów wielkopowierzchniowych oraz aktywów bankowych.

Kolejnym postulatem programowym Dudy było obniżenie podatku CIT z poziomu 19% na 15%. Zmniejszenie stawki procentowej dla niedużych firm (zatrudniających co najmniej trzech pracowników) miało skłonić przedsiębiorców do wyjścia z szarej strefy oraz dać im oraz pozostałym Polakom warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Ponadto odliczenie podatkowe miało zachęcić właścicieli firm do inwestowania w innowacyjne przedsięwzięcia (*Umowa programowa Andrzeja Dudy...*, 2015). Kandydat popierany przez PO nie zaproponował zmiany stawki podatku dochodowego od osób prawnych dla małych przedsiębiorstw.

Duda w celu realizacji programu gospodarczego zapowiedział powołanie Narodowej Rady Rozwoju składającej się z ekspertów (*Umowa programowa Andrzeja Dudy...*, 2015). Jej zadaniem miało być m.in. przygotowywanie projektów ustaw, w tym nowego systemu podatkowego przyjaznego przedsiębiorcom i zachęcającego do inwestowania w Polsce oraz opracowanie strategii rozwoju Polski.

Komorowski w swoim programie nie przewidywał zbyt wielu zmian w systemie podatkowym, chciał przejrzystych relacji między podatnikiem a systemem podatkowym. Opowiadał się za wprowadzeniem zasady rozstrzygania wątpliwości, której nie można wyjaśnić w czasie postępowania skarbowego, na korzyść podatnika. Zasada ta została uwzględniona w prezydenckim projekcie nowelizacji ustawy o zmianie ordynacji podatkowej, która była przedmiotem prac parlamentu w trakcie kampanii prezydenckiej (Sejm RP, k. VII, s. 1).

W maju 2015 roku prezydent Komorowski zapowiedział przeprowadzenie referendum przed drugą turą wyborów prezydenckich. Jedno z pytań nawiązywało do postulatu wyborczego Komorowskiego. Dotyczyło sposobu interpretacji zasad prawa podatkowego w razie wątpliwości na korzyść podatnika (Stankiewicz, 2015 b, s. A4). Decyzja o przeprowadzeniu referendum była podyktowana chęcią pozyskania elektoratu, który nie głosował w pierwszej turze wyborów prezydenckich lub oddał głos na P. Kukiza. W opinii publicznej przeprowadzenie referendum budziło wątpliwości, ponieważ zmiany systemu podatkowego były wówczas przedmiotem prac legislacyjnych.

Kandydat popierany przez PO, prezentując swój program gospodarczy, zwracał uwagę na osiągnięcia polskiej gospodarki przez ostatnie dwadzieścia pięć lat, na wzrost jej konkurencyjności i efektywności. Urzędujący prezydent uważał, że nadal należy rozwijać polską gospodarkę, m.in. przez wspieranie innowacyjności przedsiębiorstw. Jego zdaniem tylko gospodarka innowacyjna może konkurować z gospodarkami innych państw. Prezydent Komorowski przygotował projekt ustawy, który trafił do Sejmu RP w marcu 2015 roku. W projekcie założono m.in. wprowadzenie ulgi podatkowej na prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej przez firmy, zwolnienie z CIT przedsiębiorstw inwestujących w innowacyjne przedsięwzięcia oraz umiędzynarodowienie polskiego szkolnictwa wyższego. Pracodawcy RP roczny koszt realizacji założeń przyjętych w projekcie ustawy oszacowali na 3 mld zł (Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, 2015; *Prezydent. Po pierwsze innowacyjność*, 2015; *Priorytety prezydentury*, 2015).

B. Komorowski, chcąc ułatwić młodym ludziom możliwość zakładania i prowadzenia firm, zapowiedział wprowadzenie *Karty Młodego Przedsiębiorcy*, nie wyjaśniając, na czym miała polegać ta pomoc.

Program Dudy zakładał rozwój polskiej gospodarki przez wspieranie innowacyjności i podnoszenie kwalifikacji młodych ludzi. Kandydat PiS zapowiedział ograniczenie biurokracji, będącą barierą rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz stworzenie warunków do współpracy nauki z biznesem w celu wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki. W odróżnieniu od Komorowskiego, kandydat PiS nie przewidywał ulg podatkowych dla firm inwestujących w innowacje.

Podczas kampanii Duda odniósł się do protestów osób mających trudności ze spłatą kredytów mieszkaniowych zaciągniętych we frankach szwajcarskich. Kandydat zapowiedział przewalutowanie kredytów na złotówki, według kursu z dnia ich zaciągnięcia. Zadeklarował, że przygotuje projekt ustawy, rozwiązującej problem tzw. frankowiczów – osób zadłużonych. Zdaniem Komisji Nadzoru Finansowego przewalutowanie kredytów hipotecznych miało kosztować banki około 60 mld zł (Siemionczyk, 2015, s. B3). Do protestu frankowiczów odniósł się również prezydent Komorowski. Zaproponował stworzenie funduszu restrukturyzacji kredytów hipotecznych, który miałyby pomagać kredytobiorcom bez względu na rodzaj waluty kredytu, np. negocjując z bankiem wydłużenie terminu spłaty kredytu lub udzielając niskoprocentowej pożyczki na spłatę odsetek od kredytu. Poprawa sytuacji finansowej kredytobiorcy miała skutkować oddaniem funduszowi zaciągniętej pożyczki, a tylko w szczególnych sytuacjach przewidziano możliwość umorzenia długu.

Podsumowanie

10 maja 2015 roku odbyła się pierwsza tura wyborów prezydenckich, w której żaden z kandydatów nie uzyskał ponad 50% głosów ważnych. Najlepszy wynik miał Andrzej Duda, na którego głosowało 5 179 092 osób (34,76%). Drugi był Bronisław Komorowski – 5 031 060 głosów (33,77%). Frekwencja wyborcza wyniosła 48,96%. 24 maja odbyła się druga tura wyborów. W wyborach uczestniczyło 55,34% uprawnionych do głosowania. Duda uzyskał 8 630 627 głosów (51,55%), a Komorowski 8 112 311 (48,45%).

Podsumowując, należy stwierdzić, że w swoich programach ani Komorowski, ani Duda nie podejmowali wyzwań, przed jakimi stała Polska oraz nie przedstawiali wizji gospodarczej państwa. Programy miały charakter ogólnych postulatów, bez zwartej koncepcji działania. Nie było zapowiedzi zmniejszenia wydatków państwa i pozyskania nowych dochodów. Brakowało dyskusji nad zmniejszeniem deficytu państwa oraz spójnym systemem polityki rodzinnej.

Kandydat PiS prezentując swój program, zwracał szczególną uwagę na sprawy społeczne (pomoc finansowa rodzinom i seniorom, obniżenie wieku emerytalnego), wskazywał, że jego prezydentura będzie aktywna. Apelowal do ludzi młodych, niezadowolonych ze swojej sytuacji zawodowej, żyjących skromnie, niemających perspektyw na poprawę swoich warunków.

Również program Komorowskiego zakładał wsparcie dla rodzin i osób potrzebujących, aczkolwiek w mniejszym zakresie finansowym niż propozycja przedstawiona przez Dudę.

Komorowski zwracał uwagę na zmiany, jakie nastąpiły w Polsce w wyniku przejścia z gospodarki socjalistycznej do rynkowej pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku. Jego program był zapowiedzią kontynuacji dotychczasowej prezydentury, wspierania przez państwo rozwoju społeczno-gospodarczego. Głównym założeniem był wzrost konkurencyjności i rozwój innowacyjności polskiej gospodarki. Program nie był kierowany do ludzi młodych, ale do wyborców o ustabilizowanej sytuacji finansowej.

Warto zwrócić uwagę, że założenia programowe Dudy wpisywały się w politykę ugrupowania, które reprezentował. Postulaty wyborcze Komorowskiego z kolei były związane z jego działalnością i osiągnięciami podczas pełnienia obowiązków prezydenta RP oraz polityką PO. Wyjątkiem była propozycja zmiany systemu emerytalnego, co wynikało z potrzeb kampanii.

Odpowiadając na drugie pytanie, należy zauważyć, że kandydaci, a w szczególności Duda, chcąc powiększyć swój elektorat, zaprezentowali programy, których realizacja byłaby dużym obciążeniem dla finansów publicznych państwa oraz mogłaby wpłynąć na zmniejszenie finansowania inwestycji. Zdaniem Pracodawców RP przez okres całej kadencji prezydenckiej program Dudy miał kosztować budżet państwa ponad 290 mld zł³, natomiast Komorowskiego około 35 mld zł. Żaden z kandydatów nie wskazał źródła finansowania swojego programu społeczno-gospodarczego. Wyjątkiem była propozycja Dudy dotycząca wprowadzenia podatków od wielkopowierzchniowych sieci handlowych czy aktywów bankowych. Środki pozyskane w ten sposób nie wystarczyłyby jednak na realizację wszystkich założeń jego społeczno-gospodarczego programu. Biorąc pod uwagę możliwość realizacji programów wyborczych Komorowskiego i Dudy, należy zwrócić uwagę, że w Polsce prezydent ma ograniczony wpływ na politykę społeczno-gospodarczą państwa. Jest to obszar, za który odpowiada rząd, a kompetencje prezydenta są w tym zakresie związane z inicjatywą ustawodawczą oraz prawem weta ustawodawczego. Zatem realizacja założeń programowych prezydentów była uzależniona od polityki rządu, dysponującego większością w parlamencie.

Udzielając odpowiedzi na ostatnie pytanie, można stwierdzić, że program Dudy dawał nadzieję na zmianę tym, którzy nie odczuli korzyści z przemian, jakie zostały zapoczątkowane w Polsce w 1989 roku. W tej grupie znalazły się osoby młode, bezrobotni, rodziny wielodzietne, emeryci oraz właściciele małych firm. Program kandydata PiS nie był jednak jedynym czynnikiem, który wpłynął na jego zwycięstwo w wyborach prezydenckich. O sukcesie niewątpliwie zadecydowała zaplanowana kampania Dudy, profesjonalnie prowadzona przez jeden ośrodek polityczny oraz zaangażowane działacze PiS w terenie. Należy stwierdzić, że zwycięstwo kandydata PiS było odpowiedzią na zachowanie Komorowskiego, który w ograniczonym zakresie zaangażował się w kampanię. Jednocześnie wpływ na wynik wyborów prezydenckich miało także zmęczenie wyborców polityką PO, skąd wywodził się Komorowski. Odejście wyborców

³ Wyliczenia przeprowadzono z perspektywy finansów publicznych. Z tego powodu nie uwzględniono szacunkowego kosztu przewalutowania kredytów hipotecznych.

od PO było m.in. związane z przyjęciem przez rząd niepopularnych decyzji, z brakiem realizacji obietnic wyborczych oraz z tzw. aferą podsłuchową. Duda stał się symbolem nadziei dla tych, którzy zbuntowali się przeciwko dotychczasowej władzy. Trzecie miejsce w wyborach prezydenckich Pawła Kukiza, który uzyskał ponad 3 mln głosów (20,80%), także pomogło Dudzie w zwycięstwie. Większa część elektoratu P. Kukiza udzieliła poparcia kandydatowi PiS w drugiej turze wyborów, chcąc zmiany w sposobie rządzenia Polską.

Bibliografia

- Andrzej Duda kandydatem PiS na prezydenta.* (2014). 11 listopada. Pobrane z: <http://fakty.interia.pl/polska/news-andrzej-duda-kandydatem-pis-na-prezydenta>.
- Biografia Andrzeja Dudy.* (2016). 19 listopada. Pobrane z: <http://www.prezydent.pl/prezydent/biografia-andrzeja-dudy>.
- Chądzyński, M., Osiecki, G. (2015). Polska Dudy czy Komorowskiego? *Dziennik. Gazeta Prawna*, 19 maja.
- Chmielewski, A., Cenckiewicz, S. (2016). *Prezydent Lech Kaczyński 2005–2010*. Warszawa: Wydawnictwo Fronda.
- Cieślak-Wróblewska, A. (2015). Festiwal wyborczych obietnic. *Rzeczpospolita*, 21 maja.
- Cybulska, A. (2015). Deklaracje udziału w wyborach prezydenckich i preferencje wyborcze. *Komunikat z Badań CBOS*, 20, 3–12.
- Dobry klimat dla rodziny. Program polityki rodzinnej Prezydenta RP* (2013). Warszawa: Wydawnictwo Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- Golonko, J. (2015). *Ekonomiści: realizacja obietnic wyborczych Andrzeja Dudy będzie kosztować nas wszystkich*, 25 maja. Pobrane z: <http://www.polskieradio.pl/42/3889/Artykul/1449642,Ekonomisci-realizacja-obi-etnic-wyborczych-Andrzeja-Dudy-bedzie-kosztowac-nas-wszystkich>.
- Grochal, R., Kondzińska, A. (2015). Trzy dni do mety kampanii. *Gazeta Wyborcza*, 6 maja.
- Kampania prezydencka 2015. Komorowski o wspieraniu budownictwa dla młodych.* (2015). 23 kwietnia. Pobrane z: <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/arttykul/kampania-prezydencka-2015-komorowski>.
- Kmieciak, S. (2015). *Cel: Andrzej Duda. Przemysł pogardy kontra prezydent zmiany*. Łomianki: Wydawnictwo LTW.
- Lisiewicz, P. (2015). *Duda story. Historia miłości, podboju gór i niespodziewanego wejścia w politykę*. W: *Andrzej Duda. Nasz prezydent*. Kraków: Wydawnictwo M.
- Majewski, P. (2015a). Prawica wierzy w Dudę. *Rzeczpospolita*, 9 lutego.
- Majewski, P. (2015b). Wyścig na listę podpisów. *Rzeczpospolita*, 25 marca.
- Obremski, K. (2014). *Wizerunki medialne polityków: Lech Kaczyński, Donald Tusk, Bronisław Komorowski*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej. (2015). *Szacunek kosztów obietnic wyborczych kandydatów na Prezydenta RP*, 21 maja. Pobrane z: <http://www.pracodawcyrp.pl/aktualnosci/art,1964,jak-policzono-koszty-obietnic-wyborczych>.
- Preger, L. (2015). *Andrzej Duda. Prezydent z nadziei*. Warszawa: Wydawnictwo Astrum.
- Prezydent nie może być populistą. (2015). *Rzeczpospolita*, 15 kwietnia.
- Prezydent: Po pierwsze innowacyjność.* (2015). 13 maja. Pobrane z: <http://www.prezydent.pl/archiwum-bronislawa-komorowskiego/legislacja/ustawy/zgl>.
- Priorytety prezydentury.* (2015). 12 kwietnia. Pobrane z: <http://www.prezydent.pl/priorytet/konkurencyjosc>.
- Sejm RP kadencja VII, druk nr 3018, Prezydencki projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw. Warszawa, 9.12.2014.
- Semka, P. (2010). *Lech Kaczyński. Opowieść arcypolska*. Warszawa: Wydawnictwo Czerwone i Czarne.
- Siemionczyk, G. (2015). Pomoc dla zadłużonych we frankach. *Rzeczpospolita*, 19 maja.
- Skwirowski, P. (2015). Wyborcze obietnice z finansowego księżycy. *Gazeta Wyborcza*, 22 maja.
- Stankiewicz, A. (2015a). Szogunat Komorowskiego. *Rzeczpospolita*, 2 marca.

- Stankiewicz, A. (2015b). Prezydent bije się w piersi. *Rzeczpospolita*, 15 maja.
- Świetlik, W. (2010). *Bronisław Komorowski. Pierwsza niezależna biografia*. Warszawa: The Facto.
- Umowa programowa Andrzeja Dudy z Polakami*. (2015). 28 lutego. Pobrane z: <http://andrzejduda.pl/umowa-programowa>.
- Ustawa z 11.05.2012 o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. 2012, poz. 637.
- Ustawa z 23.10.2014 o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. 2014, poz. 1831.
- Wroński, P. (2015). Kampania wyborcza prezydenta. *Gazeta Wyborcza*, 6 lutego.
- Życiorys Bronisława Komorowskiego*. (2016). 14 listopada. Pobrane z: <http://www.bronislaw.com.pl>.

Cytowanie

- Kamola-Cieślik, M. (2017). Polityka społeczno-gospodarcza w programach wyborczych wybranych kandydatów na prezydenta Polski w 2015 roku. *Acta Politica Polonica*, 1 (39), 5–16. DOI: 10.18276/ap.2017.39-01.